

Ο CHOPIN ΩΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ *

Μεγάλη ήτο η αγάπη του Chopin προς την γυναίκα, προς την τέχνη, επίσης δε μεγάλη ήτο και προς την πατρίδα.

Όταν έλαβε το θλιβερόν άγγελμα της υσταγής της Πολωνίας εις την Ρωσσίαν έγραψεν εκ Βιέννης: «Έπεθύμουν να επιστρέψω αντί να εξακολουθήσω το ταξιδιόν μου. Ω! διατί να αναχωρήσω άφου την πατρίδα ήπειλίσθη κίνδυνος; Θα υπάγω εις Ιταλίαν, έχω μερικάς συστάσεις από την αυλήν της Σικονίας διά την αντιβασιλείσαν του Μιλάνου.»

Έν τώ μεταξύ έξερράγη ή έπαύστασις έν Γαλλίαν και ή Βαρσοβία παρεδίδοτο εις τόν ξένον.

Ό σπαραγμός του Chopin ήτο άπειρος όταν έλαβε την είδησιν ταύτην:

«Βλέπω την πατρίδα μου κατεστραμμένην, τους φίλους μου δεσμίους εις κύλος Mohilef (Paszhewicz) εισέρχεται εις τήν έδραν των έξοχωτέρων Μοναρχών της Ευρώπης»

«Η Μόσχα είνε κυρίαρχος του κόσμου! Θεέ! σύ βλέπεις τόσα εγκλήματα και δέν εκδικείται, δέν άπεχθάνεσαι τόσας φρικαλεότητες; Άλλά, ίσως και σύ είσαι Μοσχοβίτης...»

Ό πατήρ μου υπάφειρς ίσως τήν πέναν και ή μητέρα μου δέν έχει χρήματα διά να αγοράση όλίγον άρτον. Αί αδελφί μου υπόκεινται εις την βηνυσοτήτα των Μοσχοβιτών...»

Ποίος γνωρίζει άν τώ μνημα της Αιμουλία: (άδελφής του Chopin) δέν έβεβηλώθη υπό των ποδών των; Δικαιώς ζωηρόν πρό των όφθαλμών τή ψυχής του έρχεται τώ όραμα της Costanza:

«Ω! ζωή μου, πού είσαι; Ίσως εις την άγκάλην του έθροού· αυτός σε σφίγγει και ίσως σε βασανίζει, ίσως σε φονεύει...»

«Α! και έγώ εδώ είμαι μόνος! Έλα, έλα με έμέ διά να σπογγίσω τά προσφιλή μου δάκρυά σου με τάς γλυκειάς αναμνήσεις του παρεθόντος, και να θεραπεύσω τάς άγωνίας του παρόντος...»

«Έχεις σύ πλησίον την μητέρα σου, έγώ ίσως δέν την έχω πλέον· ό Μοσχοβίτης: ίσως μου την έφόνευσεν!...» Α, διατί να είμαι μικράν όλων σας και άλλο να μη κάμνω παρά να απελπίζωμαι, να βογγώ και να κλαίω επί του κλειδοκουβάλου;

Θεέ, βύθισε την γήν διά να καταπή τους ανθρώπους και ρίψε την όργήν σου επί της κερφαλής των Γάλλων, οι όποιοί δέν μάς έβοήθησαν.»

Και μετέπειτα άφίνει εκ της γραφίδος να έξέρχονται οι φλογεροί ούτοι λογισμοί:

«Τί είμαι έγώ σήμεραν πλειότερον ενός πτώματος; Γις νεκρός δέν γνωρίζει τίποτε διά τον πατέρα του, διά την μητέρα του, διά τάς αδελφάς του. Έν πτώμα δέν ήμπορεί να έχη έρωμένην, και να ήμιλη την γλώσσαν της πατρίδος του με όλου τους ζώντας, οι όποιοί τον περιστοιχίζου...»

Τό κακόν και τό καλόν, ή άρετή και τό έγκλημα είνε έν και τό αυτό· όλοι οι νεκροί είνε αδελφοί! Η σκέψις είνε ή καλλίτερα πρῆξις του ανθρώπου· ή γέν-

νησις τό χειρότερον τό όποϊον δύναται να κάμη. Έχω ίικαιον να καταρώμαι την γέννησίν μου! Α! τί κερδίζωμεν να ζώμεν όταν εις μίαν στιγμήν γάνωμιν πᾶν ό τι μάς είνε προσφιλέ; Ποίος είνε ό σκοπός της ζωής μας, εις τί χρησιμεύει; Τι καλόν δύναμαι να πράξω; Δέν είμαι ίκανός να υπερασπισθώ, να πολεμήσω· είμαι άσθενής άδύνατος, σκελεθρωμένος ως έν πτώμα...»

Και ή Costanza μου με ήγάπα ή όχι;»

Και επί των δακτύλων προσεπάθει να μαντεύση:

«Ναί, όχι, όχι ναί, και με αγαπή βεβαίως... Έξ άλλου ός κάμη ό,τι θέλει...»

Η σκέψις του επανήρχετο εις την μητέρα του, εις τους συγγενείς του, εις τους φίλους του, από τους όποιους δέν είχε πλέον ουδεμίαν είδησιν:

«Ω προσφιλή μητέρα, λατρευτέ μου πατέρα, πού είσθε!»

Η θλίψις τότε περιέσφιγγε την καρδίαν του τόσον ισχυρώς, ώστε ανέλυτο εις δάκρυα:

«Ίδού, αισθάνομαι τώρα καλλίτερα, τά δάκρυα αυτά επί τοσοούτον κχιρόν κρυμμένα, με έπνιγον. Πρό πολλού έπόθουν να κλαύσω, αλλά δέν ήδυνάμην! Πόσον τώρα αισθάνομαι καλλίτερα!»

Και περαιτέρω:

«Εύρον μίαν ανακούφισιν εις τά δάκρυα αυτά, μίαν ήρεμίαν σπαρακτικήν, πένθιμον...»

Τί παράδοξον αισθημα! Μοί έφαίνεται ότι ή καρδίχ μου δέν έπαλλε πλέον και έπλησίαζεν ή τελευτία στιγμή μου. Α! διατί να μην άποθάνω άληθώς διά παντός; Ίδού έγώ μόνος και εγκαταλειμμένος!»

Τήν ψυχικήν ταύτην κατάστασιν την επιμαρτυρεί έν Preludio εις A minore τό όποϊον είνε μία διαρκής έξομολόγησις θλιβερά, έν είδος ήχηρας μονομαχίας, πλήρης άπογνώσεως και άμφιβολίας, εις τό όποϊον κυριαρχεί τό παράπονον της άπομονώσεως.

Τήν έτοχήν εκείνην ή Chopin έγραψε τό Preludio εις Re, την Etude εις Do minore επί της όποιίας, τά άστραπιαία passages της δεξιάς χειρός, ως χρυσού νήμα, διατρέχει τό θλιβερόν παράπονον και ή πένθιμος μελωδία. Η Etude αυτή όνμάζεται Revolutionnaire. Το ίδιοον δύναται τις να είπη διά την Polonaise εις Fa και εις La minore.

«Μίαν έξ αυτών των συνθέσεων, ως ό ίδιος γράφει, δύνασθε να την όνομάσετε Στέφανον Bartory, (ήρωϊκός βασιλεύς της Πολωνίας 1576 1586) έπειδή, καθ' ήν στιγμήν έγραφον αϊτήν, είχον ένώπιόν μου τό όραμα των ήρώων ένδεδυμένων εις Dolman, ως ούτάρους με τό πτερόν εις τον σκούρον, με την κμπυλωτήν σπάθην εις τό πλευρόν· ήκουον τον κήτον των πτερνιστήρων και έβλεπον τους μεγχλοσχήμους Πολωνούς περιβεβλημένους τό δέρμα της λεοπαρδάλεως.»

Αί σημειώσεις αυται άρκουσι να μάς πείσωσι: περί της Πολωνικής ψυχής του Chopin. Έν τή ζωή τον έβασάνιζε σκληρώς τό γαλλικόν αυτοϋ όνομα, τό όποϊον ιδίως μεταξύ των ξένων ήτο συχνάκις άφορμή διαφιλονεικήσεων.

Άλλ' επ' αυτοϋ του άντικειμένου την καλλιτέραν

* Τέλος.

διαβεβαίωσιν ἔδωσε αὐτὸς ὁ ἴδιος Chopin διὰ τῶν ἔργων του, εἰς τὰ ὁποῖα ὑπάρχει ἡ χαρακτηριστικὴ σφραγὶς τοῦ πολωνικοῦ λαοῦ.

Ἡ μουσικὴ τοῦ Chopin εἶνε κατ' ἐξοχὴν πολωνικὴ. Ἡ μελαγχολία ἐκείνη, ἡ ὁποία δεσπόζει εἰς τὰ Preludes δὲν εἶνε εἰμὴ ὁ ἰσχυρὸς χαρακτηρισμὸς τῆς Nation—Martyr.

Εἰς τὸ 1831 γράφει οὗτος ἐκ Παρισίων εἰς τὸν συνήθη φίλον του:

«Γνωρίζεις ἵποτα αἰσθήματα τρέφει ἡ καρδιά μου, καὶ εἶμαι εὐτυχὴς διότι ἠδυνήθην νὰ τὰ συνενώσω εἰς τόσους ρυθμούς, οἱ ὁποῖοι ἀπέτέλεσαν τὴν μουσικὴν τῆς πατρίδος μου.»

Τὰ ὠριότερα τῶν ἔργων του ἐνεπνεύσθη ὑπὸ τῶν ὠραίων πολωνίδων γυναικῶν.

Καίτοι ὁ Chopin δὲν ἐλησμόνησε ποτὲ τὴν «ξανθὴν Costanza» ἡ ὁποία κατόπιν τῆς ἀναχωρήσεώς του ἐνμφεύθη τὸν εὐπατρίδην Giuseppe Craboski ἐν τούτοις συνήντησε καὶ ἠγάπησεν εἰς Ἑλβετίαν τὴν σύμπροπον τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, τὴν Mariam Wodzinska, διάσημον κυμβαλίστριαν, μετὰ τῆς ὁποίας ἐν τῇ ἐφηβικῇ ἡλικίᾳ του ἔπαιξε a quatre mains.

Ἡ Wodzinska κατέστησε τὸν Chopin τὸν εὐτυχέστερον τῶν ἀνθρώπων, ὅταν οὗτος ζητήσας αὐτὴν εἰς γάμον ἔλαβε τὴν συγκατάθεσίν της. Τότε οὗτος ἔγραψε τὸ περίφημον Walzer εἰς Fa minore καὶ κατόπιν τὴν Etude εἰς Fa minore, τὰ ὁποῖα τεμάχια κατὰ τὴν ἡμολογίαν του ἀπεικονίζουν τὴν γοητείαν τὴν ὁποίαν ἐξήσκει ἐπ' αὐτοῦ ἡ Μαρία.

Τὸ Walzer εἰς Do minore εἶνε μία συνεχὴς ἐντύπωσις τοῦ φλογεροῦ καὶ ἀμοιβαίου ἔρωτος, ὁ ὁποῖος συνδέσσει τοὺς δύο μνηστῆρας, ἐνῶ εἰς τὸ ἔξοχον Πένθιμον Ἐμβατήριον Marcia Funebre) αἰσθάνεται τις ὅλην τὴν ἀγωνίαν καὶ τὴν ἀπελπίσιν διὰ τὸν ἀπρόοπτον καὶ φρικτὸν θάνατον τῆς γλυκυτάτης κόρης.

Ὁ ἔρωσ τοῦ πρὸς τὴν Mariam εἶχεν ὡς ἀφστηρίαν τὴν ἰσχυρὰν φιλίαν, τὴν ὁποίαν ἠσθάνθη δι' αὐτὴν κατὰ τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν.

Ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ζητήματος ἡ ἀδελφὴ της κυρία Koscielska, λέγει τὰ ἑξῆς:

«Οἱ ἀδελφοὶ μου ἦσαν οἰκότροφοι παρὰ τῷ Νικολάω Chopin, ὁ ὁποῖος ἦτο καθηγητὴς εἰς τὸ γυμνάσιον τῆς Βαρσοβίας· ἡμεῖς συγγίνας ἐπορευόμεθα εἰς τὴν οἰκίαν του Ἡ μήτηρ ἦτο συμπληρωσάτη κυρία, μία γυνὴ ἔμπλεως κλωσύνης, γ' ὑκότητος καὶ χάριτος, δῶρα κληρονομηθέντα ὑπὸ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ της Φρειδερίκου Chopin. Τὸ πολωνικὸν πνεῦμα ἐβάσιλευ παντοῦ, εἰς τὴν οἰκίαν, εἰς τὴν ἔννοιαν τῶν λέξεων· ὅλοι ὠμίλου τὴν πολωνικὴν. Ἐν δὲ ὁ ἐκ Nancy Νικόλαος Chopin πατὴρ τὴν ὠμίλει μὲ προφορὰν γαλλικὴν, ἦτο διότι τὴν ἐσπούδασεν εἰς τὴν Βαρσοβίαν. Ἡ ἀδελφὴ μου Μαρία ἔπαιξε συχνὰ μὲ τὸν Φρειδερίκον ἓνα μικρὸν τρελόπαιδο, ζωηρὸ, τὸ ὁποῖον, ἐνῶ ἡμεῖς ἔγροζομεν, αὐτὸ ἔκρουε ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβαλοῦ μίαν ἀτελεύτητον σειρὰν διαφόρων χορῶν, καὶ ὠμολόγει ἀπροκαλπτως τὸν ἔρωτά του διὰ τὴν δεκαετῆ Mariam.

Οὐδεὶς ἐσκέπτετο σοβαρῶς, διότι ἡ μικρὰ Μαρία ἦτο πολὺ πρῶμιμος εἰς τὴν ἡλικίαν καὶ ἀρκετὰ χαρίστια.»

Ἡ αὐτὴ Μαρία Wodzinska ὑπῆρξε ὁ μέγας ἔρωσ τὸ Πολωνοῦ ποιητοῦ Ίουλίου Slowaeki συμμαθητοῦ καὶ ἐπιστηθίου φίλου τοῦ Chopin

Εἶνε παράδοξον πᾶς τὰ ῥυθμὰ μέγала λυρικὰ πνεύματα τῆς Πολωνίας ὁμοιάζον τὸσον κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα.

Περὶ τῆς φυσικῆς ταύτης ὁμοότητος ὁ Chopin ἔγραψε ἐκ Παρισίων πρὸς τὴν μητέρα του τὰ ἑξῆς:

«Χθὲς μὲ ἐξέλαβον διὰ τὸν Slowaeki καὶ ὄργισθην τόσον, καὶ ἔμωσ εἶνε ἀληθές, οὗτος μοὶ ὁμοιάζει.» Εἰς Παρισίους ἐσύγχαζεν εἰς ἀριστοκρατικὰς πολωνικὰς οἰκίας τῶν Czartorsky Plater κ. λ.

Ὁ Slowaeki εἰς μιαν ἐπιστολὴν πρὸς τὴν μητέρα του (3 Σεπτεμβρίου 1832) γράφει:

«Χθὲς εἶχομεν ἐσπερίδα εἰς τοῦ κόμητος Plater παρεούσικοντο διάφοροι ἐπιστημίτητες τῆς Γαλλίας, οἱ πλεόν περιώνυμοι καλλιτέχναι, ὡς καὶ ὁ ἡμέτερος Chopin, ὁ ἐξοχώτερος virtuoso-pianista τῶν ἡμερῶν μας εἰς Παρισίους. Μετὰ τὸ γεῦμα διατελῶν ἐν εὐθυμίᾳ ἤρχισε ν' αὐτοσχεδιάζει. Αἱ αὐτοσχεδῖοι συνθέσεις του εἶνε τόσον ὠραῖαι, φαντασιώδεις καὶ λεπταί, ποῦ δὲν γνωρίζω τί νὰ σοὶ εἴπω».

Ἡ φίλια, ἡ ὁποία συνδέσει ἰσχυρῶς τὸν Chopin μὲ τὸν Slowaeki ἐξηγεῖται ἀκόμη διὰ τὸ κοινὸν τῶν ἰδεῶν καὶ τῆς ἐμπνεύσεως. Ἡ ἐνδόμυχος μελαγχολία, τὸ λυρικὸν πάθος καὶ τὸ πατριωτικὸν αἰσθημα ἀπέτελουν μετὰ τῶν στερεῶν χορδῶν, ἡ ὁποία δὲν ἐθραύσθη εἰμὴ διὰ τοῦ θανάτου.

Εἶχον τὴν αὐτὴν ἰδίαν συγγρασίαν, καρδίαν εὐγενῆ, ὀρμητικὸν χαρακτῆρα καὶ ὑπερβολικὴν εὐαισθησίαν, προωρίσθησαν δὲ ἀμφοτέροι νὰ μὴ εἶνε εὐτυχεῖς.

Ἀμφοτέροι ἐσπούδασαν εἰς τὴν Βαρσοβίαν εἰς τὸ Γυμνάσιον καὶ ἀπεφοίτησαν μετ' ἐπικίνυν. Ὁ Slowaeki εἰς τὰ 1825, ὁ Chopin τὰ 1826.

Ὁ Chopin ἐγκατελείπει τὴν Βαρσοβίαν εἰς τὰ 1830, δύο μῆνας κατόπιν τὸ αὐτὸ ἔπραττεν καὶ ὁ ποιητής. Ὁ Chopin ἐγεννήθη εἰς τὰς 22 Φεβρουαρίου 1810, ὁ Slowaeki εἰς τὰς 23 Ἀπριλίου 1809, ἀμρότεροι ἀπέθανον εἰς τὰ 1849, ὁ Slowaeki εἰς τὰς 3 Ἀπριλίου, ὁ Chopin εἰς τὰς 17 Ὀκτωβρίου.

Καὶ οἱ δύο ἐτάφησαν εἰς Παρισίου.

Τὰ πλεόν πρωτότυπα καὶ ἐμπνευσμένα ἔργα του ὁ Chopin τὰ ἔγραψε εἰς Πολωνίαν, ὅπως καὶ τὰς πλεόν τερπνὰς ὥρας τῆς ζωῆς του τὰς ὤφειλεν εἰς τὰς τρυφρὰς πολωνίδας φίλας του.

Οἱ Παρίσιοι τὸν ἔριψαν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Σάνδης, ἡ ὁποία ὑπῆρξεν ὁ θάνατός του, ὅπως καὶ τοῦ δυστυχοῦς De Musset.

Ὁ εὐαίσθητος Φρειδερίκος, ὡς καὶ ὁ ρωμαντικὸς Ἀλφρέδος ἤθελον ν' ἀγκιπῶνται οὐχὶ διὰ τὴν ὀξείαν τῶν, ἀλλὰ διὰ τὸν ἐκυτόν των. Ἡ Σάνδη δὲν ἠγάπησεν αὐτοὺς εἰμὴ διὰ τὴν μεγάλουφίαν των

Ἀμρότερα αὐτὰ τὰ «enfants du siècle» ἐθραύσθησαν ὑπὸ τὸ δεσποτισμὸν τοῦ ὀρμητικοῦ χαρακτῆρος τῆς Γεωργίας Σάνδης, τῆς femme homme. Εἰς τὰ 1848 ἡ μούσα τοῦ Chopin ἐσίγησε διὰ παντός.

Ἡ ἀνψία τῆς τοιουτοτρόπως ἀφηγηταί τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ ἀτυχοῦς, μεγάλου μουσογού.

«Πλησίον τῆς κλίνης τοῦ θεῖου μου ἐκάθητο ἡ πριγκίπισσα Marcellina Czartoryska ἀναγινώσκουσα τὰς νεκρωσίμου: εὐχάς, τὰς ὁποίας οἱ παρεύσκαμένοι ἐπανελάμβανον μετὰ δακρῶν.

Ὁ Chopin διετήρησε τὴν διαύγειαν τοῦ νοῦς του μέχρι τῶν τελευταίων στιγμῶν του. Ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ταφῆ μὲ τὸ frak, τὸ ὁποῖον ἔφραξεν εἰς τὰς συναυλίας, ὁ πάθος του δὲ ἦτο ἡ καρδιά του νὰ μεταφερθῆ εἰς τὴν Πολωνίαν.

Ἡ Γεωργία Σάνδη δὲν ἤλθε· ἔγραψε μόνον εἰς τὴν μητέρα μου ζητοῦσα πληροφορίας περὶ τῆς υγείας του. Ὅταν περὶ τὴν ἐνδεκάτην τῆς νυκτὸς τῆς 16 Ὀκτωβρίου ἦλθε πρὸς ἐπίσκεψιν του ὁ ἰατρὸς Cruveléi, ὁ Chopin τοῦ ἔειπε:

— Ne vous fatiguez pas monsieur, je vous debarasserai bientôt.

Τὴν ἐπομένην ἀπέθνηεν ἔχων ἐπὶ τῶν χειλέων τὸ ὄνομα τῆς ἀπομεικχυμένης μητρὸς του.

(Ἐκ τοῦ ἱταλικοῦ)

Μετάφρασις Ε. ΔΑΜΑΡΗ